

تلاش برای ارائه روایت نو از شهید مزاری

محمد هدایت

است که هم برای دیروز و هم برای امروز و نیز برای فردای ما ضرور است و به عنوان گفتمان‌های نهایی و مورد اجماع همه شهروندان کشور مطرح است.

ترکیب‌هایی چون «وحدت ملی»، «دولت ملی»، «عزت و کرامت ملی»، «منافع ملی»، «رعایت حقوق ملیت‌ها»، «مشارکت ملی» و «عدالت اجتماعی» واژگان کلیدی در متن تفکر شهید مزاری قرار داشتند. هریک از این واژگان با پسوند ملی سازه‌های اصلی هویت کلان ملی را تعریف می‌کردند و پیشنهاد هر کدام برای درمان دردهای جامعه ما بیانگر عمق شناخت شهید مزاری از بنیادهای اصلی بحران‌های سیاسی و اجتماعی در افغانستان بود.

اکنون پس از گذشت بیست و پنج سال از شهادت شهید مزاری، یک بار دیگر به اندیشه‌ها و باورهای آن مرد راستین نیاز شدید احساس می‌شود. هم در مقیاس ملی و کلان و هم در مقیاس درون قومی ما با وضعیتی مواجه هستیم که در زمانه شهید مزاری وجود داشت. زمانه ما زمانه عسرت و نامرادی‌ها است. پراکندگی و پریشان‌گویی‌های رهبران سیاسی که منافع خویش را در خطر دیده اند و کمر بسته اند که ما را به سه دهه قبل برگردانند. مداخلات مداوم همسایگان و مزدورپروری دو باره، گسترش نفاق قومی و تنفر اجتماعی، هراس از همدیگر و تلاش برای تعمیق شکاف‌های سیاسی و اجتماعی و تخریب نهادهای ملی و امنیتی بخشی از ویژگی‌هایی است که در زمان شهید مزاری نیز رایج بود و اکنون نیز مشابه همان زمانه است. عصر ما نیاز

در آستانه بیست و پنجمین سالگرد شهادت شهید وحدت ملی استاد عبدالعلی مزاری قرار داریم. تا کنون روایت‌های مختلفی از شهید مزاری ارائه شده و چهره‌های متفاوتی از وی نشان داده شده است. رقبا و بدخواهانش او را با جنگ می‌شناسند و تفسیر خشونت‌آمیز از او ارائه کرده اند. حلقه‌ای نیز به گونه‌ای او را روایت کرده اند که بتوانند در پشت نام وی پنهان شوند و از آرمان‌های او برای خویش متاعی بهم زنند. گفتمان‌هایی چون رهبر قومی، سمبل هویت طلبی قومی و مانند آن بخشی از گفتار رایج در سال‌های پس از شهادت او بوده است. تلاش‌های بسیار صورت گرفته است که هر کسی از او چهره‌ای بترشد که سازگار با قامت ناموزن خودش باشد. روایت رسمی از شهید مزاری تا کنون برخلاف ماهیت مدعای او صورت گرفته است. ما تا کنون به جای این که از او چهره‌ای تصویر کنیم که حلقه وصل و محور وحدت ملی باشد، از او موجودی ساخته‌ایم که در سایه آن به شکاف‌ها و تضادهای اجتماعی دامن زده شده است. در حالی که او مخالف نفاق قومی و مذهبی و طرفدار برادری اقوام بود و به قول خودش دشمنی میان اقوام را فاجعه می‌دانست.

اینک پس از بیست و پنج سال به نظر می‌رسد شهید مزاری حرف‌های نو برای گفتن دارد و نسل امروز باید آن سوی چهره مزاری را بشناسد و از روایت‌های کهنه و فرسوده عبور کند. شهید مزاری در نگاه نسل امروز به عنوان یک متن بنیانگذار و به عنوان کسی که توانست محور تاریخ را تغییر دهد شناخته می‌شود. از این رو در گفتار و رفتار مزاری ارزش‌هایی نهفته

به تفسیر نو و دردهای ما نیاز به درمان دارد. بدون شک شهید مزاری همان کسی است که برای مشکلات امروز ما حرف دارد و ما را به آجنداهای کلان دعوت می‌کند.

در بیست و پنجمین سالگرد شهادت شهید مزاری، پنجمین شماره «عدالت و امید» اختصاص یافته است به اندیشه‌ها و باورهای شهید وحدت ملی که نویسندگان و پژوهشگران به ابعاد شخصیتی وی پرداخته اند و مجموعه قابل توجهی از نوشته‌ها علمی و تحقیقی را به وجود آورده اند.

هم‌چنین با شش تن از اساتید و بزرگانی که شهید مزاری را از نزدیک درک کرده اند گفتگوهای مفصل و به یادماندنی انجام یافته است.

در کنار این مطالب گزارش بلندی تحت عنوان «چهارده روایت از چگونگی شهادت شهید مزاری» به این پرسش اساسی می‌پردازد که چرا جزئیات شهادت شهید مزاری تا کنون پراز ابهام است و حادثه غم‌انگیز شهادت وی واقعا چگونه اتفاق افتاد؟

مجموع مطالب این شماره با رویکرد نو و بدیعی تهیه شده است و در نهایت روایت کلان و جدیدی از شهید مزاری را بر می‌سازد و برای نسل امروز ارائه می‌کند.

بنیاد اندیشه علاوه بر انتشار این مجله در راستای گسترش اندیشه‌های انسانی و راهگشای شهید وحدت ملی، به مناسبت بیست و پنجمین سالگرد شهادت وی، کتاب «یادنامه شهید وحدت ملی» را به زبان پشتو و کتاب «احیای هویت / مجموعه سخنرانی‌های استاد شهید مزاری» را به زبان ازبکی ترجمه و نشر می‌کند. هم‌چنین نشریه‌ها و هفته‌نامه‌های دیگری نیز به همین مناسبت به صورت ویژه به نشر خواهد رسید.

تمام این اقدامات در این راستا صورت می‌گیرد که همه هموطنان ما با اندیشه‌های شهید مزاری آشنایی حاصل کنند و او را به گونه حقیقی بشناسند و تصویر نزدیک به واقعیت از او در ذهن داشته باشند. شهید مزاری با اندیشه‌های انسانی اش می‌تواند حلقه وصل همه اقوام و کتله‌های سیاسی واقع

شود. در اندیشه‌ها و افکار شهید مزاری ظرفیت‌هایی نهفته‌ای است که هنوز به طور یک‌جانبه و تک‌بعدی روایت شده است. به همین خاطر خیلی از هموطنان ما با عمق دیدگاه‌ها و اندیشه‌های وی آشنایی کامل ندارند. از این رو تلاش می‌شود تا در سال آینده کتاب «احیای هویت / مجموعه سخنرانی‌های استاد شهید مزاری» نیز به زبان پشتو نشر شود. این کتاب نیز به زبان پشتو ترجمه شده است ولی به دلایل تخنیکی از چاپ در بیست و پنجمین سالگرد باز ماند و تصمیم جدی وجود دارد که در آینده نشر شود.

هم‌چنین مراسم عمومی به مناسبت سالگرد شهادت شهید مزاری تبدیل به آیین همگانی شده است و هر مجموعه به اقتضای ظرفیت و توانمندی خود در تمام نقاط جهان هر ساله از شهید مزاری تجلیل می‌کنند. ما ضمن این که به همه دیدگاه‌ها در مورد شهید مزاری احترام قایل هستیم و باورمند هستیم که هر گونه تلاش برای همگانی‌سازی اندیشه‌های شهید مزاری قابل قدر است، اما باور داریم که نشر و پخش مجموعه‌های مکتوب در باره شهید مزاری ماندگارتر و عمیق‌تر از مجالس و محافل عمومی است. به همین خاطر سعی شده است که بیشترین تلاش در راستای نشر کتاب و مجله با محوریت افکار شهید مزاری صورت گیرد. چنان که سال گذشته علاوه بر برگزاری مراسم باشکوه در ارگ ریاست جمهوری از سوی دفتر ریاست جمهوری و دفتر معاونت دوم ریاست جمهور، چهار مجموعه مکتوب و فاخر در باره شهید مزاری از سوی بنیاد اندیشه منتشر گردید که مورد استقبال قرار گرفت.

در سال جاری نیز تلاش صورت گرفته است که علاوه بر برگزاری مراسم با شکوه عمومی در ارگ ریاست جمهوری، چندین مجموعه چاپی منتشر گردد. امیدواریم که با نشر و همگانی‌سازی اندیشه‌های شهید مزاری شاهد شکوفایی افغانستان و تقویت وحدت ملی در افغانستان باشیم.